

Identifying shared unconscious fantasies and defenses effective in marital fit and conflict: A phenomenological case study

Parisa Mashrouti Bonab¹, Abbas Bakhshipour Rodsari², Zeynab Khanjani³, Asghar Izadi-Jeiran⁴

1. Ph.D Candidate in Psychology, Faculty of Education and Psychology, Tabriz University, Tabriz, Iran. E-mail: parissamashruti66@gmail.com

2. Professor, Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, Tabriz University, Tabriz, Iran. E-mail: bakhshipour@tabrizu.ac.ir

3. Professor, Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, Tabriz University, Tabriz, Iran. E-mail: zeynabkhanjani@tabrizu.ac.ir

4. Associate Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Law and Social Sciences, Tabriz University, Tabriz, Iran. E-mail: a.izadijeiran@tabrizu.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:
Research Article

Article history:
Received 01 January 2025
Received in revised form 29 January 2025
Accepted 05 March 2025
Published Online 22 June 2025

Keywords:
couple therapy,
defense mechanism,
psychoanalytic therapy,
shared unconscious
fantasy

ABSTRACT

Background: Psychoanalytic theories suggest that shared unconscious fantasies and defenses are the foundational elements of both marital fit and conflict. Despite this, research in this area is limited. By uncovering these unconscious processes, couples therapists can empower couples to address the root causes of their relationship difficulties and foster healthier connections.

Aims: The study sought to explore shared unconscious fantasies and defenses that contribute to both marital fit and conflict through a phenomenological approach.

Methods: This qualitative study employed an interpretive phenomenological approach. The study population consisted of all couples experiencing marital conflict who had referred to counseling and psychology centers in Tabriz during the year 1403. A purposive sampling method was used to select one couple for the study. Data were collected through semi-structured in-depth interviews based on the principle of saturation. The data were analyzed using Interpretive Phenomenological Analysis (IPA).

Results: The couple's fantasies were categorized into five specific types: fear and avoidance, power and control, validation and acceptance, deprivation and frustration, and self-blame and devaluation versus blaming and devaluing the partner. The couple's defenses were identified as three types of projective identification: Complementary, Reciprocal, and Concordant. Furthermore, avoidance of intimacy was recognized as the most significant defense employed by the couple, perpetuating their ongoing conflict.

Conclusion: The findings revealed that the couple's shared unconscious fantasies and defenses contributed to both unconscious fit and a vicious cycle of conflicts in their relationship. These findings can provide valuable insights into the complexities of couple relationships and enrich couple therapy.

Citation: Mashrouti Bonab, P., Bakhshipour Rodsari, A., Khanjani, Z., & Izadi-Jeiran, A. (2025). Identifying shared unconscious fantasies and defenses effective in marital fit and conflict: A phenomenological case study. *Journal of Psychological Science*, 24(148), 21-37. [10.52547/JPS.24.148.21](https://doi.org/10.52547/JPS.24.148.21)

Journal of Psychological Science, Vol. 24, No. 148, 2025

© The Author(s). DOI: [10.52547/JPS.24.148.21](https://doi.org/10.52547/JPS.24.148.21)

✉ **Corresponding Author:** Parisa Mashrouti Bonab, Ph.D Candidate in Psychology, Faculty of Education and Psychology, Tabriz University, Tabriz, Iran.

E-mail: parissamashruti66@gmail.com, Tel: (+98) 9144064438

Extended Abstract

Introduction

Despite marriage being recognized as the foundation of family and one of the most intimate relationships, rising divorce rates worldwide indicate that maintaining successful marital relationships is challenging. Various factors, such as personality traits, decreased romantic feelings, and marital conflicts, significantly impact marital satisfaction (Moridi et al., 2023; cited in Fatemi et al., 2025, and Abbasi, 2018; cited in Salayani et al., 2024). Research suggests that partner selection relies not only on similarities but also on differences and complementarity between partners. Additionally, the concept of a "shared unconscious fantasy" has emerged as a significant factor in the formation, maintenance, and conflict of marital relationships. These fantasies, which are rooted in childhood experiences, can attract partners to one another but may also lead to conflicts (Morgan, 2019; Scharff & Scharff, 2019; Dicks, 2014). Shared unconscious defenses have also been identified as mechanisms that protect individuals from anxiety and internal conflicts within marital relationships (Morgan, 2022). Shared unconscious fantasies and defenses are powerful tools in couple's therapy, providing a deeper understanding of the complexities of marital relationships. These concepts help therapists uncover the root causes of marital conflicts and guide couples toward healthier connections. By identifying and analyzing these unconscious mechanisms, couples can better understand each other's behaviors and break free from the destructive patterns perpetuated by these fantasies. Essentially, these concepts empower couple therapists to assist couples in recognizing their deeper needs and fostering healthier relationships. Consequently, this research aims to answer the following question: Which shared unconscious fantasies and defenses contribute to marital fit and conflict within matrimonial relationships?

Method

This study is a qualitative case study employing an interpretive phenomenological approach. The study population consisted of couples experiencing marital

conflict who sought counseling services at psychology centers in Tabriz during the year 1403. The sample was selected purposively. Inclusion criteria included being married for more than one year, holding a university degree, demonstrating a willingness to participate in interviews with their spouse, experiencing marital conflict, and seeking counseling services from clinics. The exclusion criterion was the withdrawal of either spouse from the study, despite the other spouse's continued participation. In this study, in-depth semi-structured interviews were conducted with a couple experiencing marital conflict. In case studies, the sample size is determined by the number of interviews conducted, which in this study was based on the point of saturation. This research focused on a couple who met the inclusion criteria. For this purpose, ten interviews lasting between one and one and a half hours were conducted with each spouse, resulting in a total of 20 interviews until data saturation was reached. The interviews were conducted at the ARAM Counseling and Psychology Center in Tabriz, and the data were collected in the summer of 1403. The interview questions were designed to allow couples to discuss their experiences and feelings openly. The interviews were audio-recorded and subsequently transcribed. The resulting data were analyzed using interpretive phenomenological analysis (IPA). In this approach, researchers sought to identify common patterns and themes within the couples' narratives. To ensure validity, the codes and themes were shared with the participants for feedback. This process is known as member checking (Birt et al., 2016). To enhance the reliability of the findings, investigator triangulation was employed, involving three experts in psychoanalytic couple therapy in the data analysis process.

Results

An interpretive phenomenological analysis of the transcribed interview data yielded 68 initial codes, which were condensed into 10 subthemes and clustered into two main themes. The data analysis revealed two main themes: the object relations matrix and the individual history/personality of each partner. The first main theme, the object relations matrix,

encompassed six subthemes: primary object relations, parental relationship dynamics, object choice and attractive qualities of the spouse, relationship dynamics with the spouse's family, the image of the spouse's family, and couple relationship dynamics. The second main theme, individual history and personality, included four subthemes: significant experiences, self-concept, desires and needs, and defenses. Based on the themes identified through interpretive phenomenological analysis, five shared unconscious fantasies were identified: distance and fear, power and control, validation and acceptance, deprivation and frustration, and self-blame and devaluation versus blaming and devaluing the partner in the couple's relationship. Additionally, three shared unconscious defenses were identified: complementary, reciprocal, and concordant projective identification in the couple's relationship. In essence, the analysis revealed that a shared fear of intimacy, manifested as a mutual avoidance of closeness, served as both a point of connection and a source of conflict for the couple. Their relationship, lacking initial passion and intensity, allowed both partners to maintain a sense of control. This dynamic enabled the man to dominate his emotions and avoid vulnerability, while the woman experienced a sense of autonomy and protection from internal conflicts.

Conclusion

The primary objective of this research was to identify the shared unconscious fantasies and defenses that influence the marital fit and conflict of the studied couples. This research demonstrates that individuals' early relationships with primary caregivers, particularly parents, play a significant role in shaping their interpersonal and emotional patterns in adulthood, especially within marital relationships. Data analysis reveals that early childhood experiences in object relations, that is, internalized patterns of relationships with others, have a profound impact on partner selection, marital relationship quality, and even relationship conflicts. These findings align with psychoanalytic theories positing that early relationships influence personality development and interpersonal relationships. In other words, to better understand marital difficulties, it is essential to examine the roots of these issues in

individuals' early relationships. The findings of this study indicate that partner selection and marital fit extend beyond overt physical and personality traits, also involving an unconscious level of fit between partners. In the following sections, we will delve into the shared unconscious fantasies and defenses identified within the couple's relationship.

Fear and Avoidance Shared Unconscious Fantasy: In this couple, the man, due to a childhood filled with neglect, experiences insecurity in close relationships and fears self-disclosure. Conversely, the woman, influenced by past experiences, requires independence and emotional distance in relationships. These two individuals have been unconsciously drawn to each other because their unconscious fantasies of distance and fear align.

Power and Control Shared Unconscious Fantasy: In this relationship, both the man and the woman are unconsciously seeking power and control over one another. The man's unconventional sexual desires indicate a desire for dominance, while the woman's responses, whether submissive or resistant, perpetuate this power dynamic. In the realm of finances, both partners strive for financial independence and career success to exert greater control over their lives and the relationship. Overall, this couple is entangled in a complex interplay of power and control, manifested in all aspects of their shared life.

Validation and Acceptance Shared Unconscious Fantasy: Both individuals in this relationship are entangled in a shared unconscious fantasy rooted in feelings of inadequacy and a need for external validation. The man emphasizes his sexual performance, while the woman exhibits concerns about her appearance, revealing a tendency to equate their self-worth with their ability to fulfill others' expectations. This shared fantasy stems from underlying feelings of incompetence and a pervasive desire for approval in various aspects of their lives.

Deprivation and Frustration Shared Unconscious Fantasy: A childhood marked by neglect and deprivation has created a recurring pattern in this couple's lives. They replicate the same pattern of deprivation and neglect they experienced in their childhood within their adult relationships. The man

continues to avoid meeting his partner's emotional and financial needs, while the woman, instead of striving to change this situation, becomes complicit in this cycle of failure. As a result, both individuals feel deprived and unfulfilled in the relationship, unconsciously perpetuating this dynamic.

Self-Blame and Devaluation versus Blaming and Devaluing the Partner Shared Unconscious Fantasy:

The couple under study has become ensnared in a destructive behavioral pattern where both partners, instead of acknowledging their strengths and values, engage in self-blame and self-devaluation. The woman, by adopting a negative self-image, assumes the role of an insignificant and worthless individual, while her husband, in contrast, positions himself as superior and entitled.

Shared Unconscious Defenses: This research indicates that three primary types of projective identification are present in the studied couple's relationship, each contributing to their marital conflicts in unique ways. These defenses include complementary projective identification (both partners project their feelings of inadequacy onto the other), reciprocal projective identification (both respond to each other's violence and power struggles), and concordant projective identification (both attribute undesirable aspects of themselves to the other, and the other party identifies with this projected role). In essence, this couple is trapped in a vicious cycle where their childhood experiences have significantly impacted their romantic relationships, hindering the development of a healthy and fulfilling

partnership. Due to its focus on a specific couple, this research is limited in scope. Generalizing the findings to all couples is challenging, and data analysis is somewhat dependent on the researchers' subjective interpretation. To achieve more comprehensive results, future studies should employ larger sample sizes and mixed methods to examine the impact of social and cultural factors on marital conflicts.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: This paper is based on the first author's doctoral dissertation in Psychology at the Faculty of Psychology, University of Tabriz. To uphold ethical principles, informed consent was obtained from participants prior to data collection. Participants were assured that their personal information would be kept confidential and treated in accordance with ethical research guidelines. Researcher bias was minimized during data collection, and rigorous adherence to scientific principles was maintained throughout the categorization and citation of the analyzed materials.

Funding: This research was conducted as part of a doctoral dissertation and was not supported by any external funding.

Authors' contribution: This article is based on the first author's doctoral dissertation, which was supervised by the second and third authors, with additional consulting provided by the fourth author.

Conflict of interest: The authors declare that they have no conflicts of interest.

Acknowledgments: The authors would like to express their sincere gratitude to the participating couple for their patience and enthusiasm in taking part in the interview sessions and sharing their experiences.

شناسایی فانتزی‌ها و دفاع‌های ناخودآگاه مشترک مؤثر در تناسب و تعارض زناشویی: یک مطالعه موردی پدیدار شناختی

پریسا مشروطی بناب^۱، عباس بخشی‌پور رودسری^۲، زینب خانجانی^۳، اصغر ایزدی جیران^۴

۱. دانشجوی دکتری روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.
۲. استاد، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.
۳. استاد، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.
۴. دانشیار، گروه علوم اجتماعی، دانشکده حقوق و علوم اجتماعی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

چکیده

مشخصات مقاله

زمینه: بر اساس نظریه‌های روانکاوی فانتزی‌ها و دفاع‌های ناخودآگاه مشترک منبع اصلی جذابیت، تناسب زناشویی و همین‌طور منشأ تعارضات زوجی هستند. با این وجود مطالعات انجام شده بر روی این مفاهیم محدود است درحالی‌که با شناسایی و تحلیل این مکانیسم‌های ناخودآگاه، زوج درمانگران می‌توانند به زوجین کمک کنند تا ریشه‌های تعارضات خود را درک کرده و به سمت روابط سالم‌تری حرکت کنند.

هدف: این پژوهش با هدف شناسایی فانتزی‌ها و دفاع‌های ناخودآگاه مشترک مؤثر در تناسب و تعارض زناشویی در قالب یک مطالعه پدیدار شناختی انجام شد.

روش: پژوهش حاضر با رویکرد کیفی و به روش پدیدارشناسی تفسیری انجام شد. جامعه‌ی مشارکت‌کنندگان در این پژوهش شامل تمام زوج‌های دارای تعارض زناشویی بود که در طول سال ۱۴۰۳ به مراکز مشاوره و روانشناسی تبریز مراجعه کرده‌اند. نمونه پژوهش یک زوج بود که به روش هدفمند انتخاب شد. اطلاعات از طریق مصاحبه‌های عمیق نیمه ساختاریافته بر اساس اصل اشباع جمع‌آوری شد. داده‌ها از طریق تحلیل تفسیری پدیدار شناختی (IPA) مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: فانتزی‌های ناخودآگاه مشترک زوج در پنج نوع اختصاصی: ترس و اجتناب، قدرت و کنترل، تأیید و پذیرش، محرومیت و ناکامی و سرزنش و نارزنده‌سازی خود در مقابل سرزنش و نارزنده‌سازی همسر و دفاع‌های ناخودآگاه مشترک زوج در سه نوع همانندسازی فرافکنانه مکمل، متقابل و همخوان شناسایی شد. همچنین اجتناب از صمیمیت مهم‌ترین دفاع زوج مورد مطالعه، تشخیص داده شد که به تداوم تعارضات دامن می‌زد.

نتیجه‌گیری: با توجه به یافته‌های این پژوهش فانتزی‌ها و دفاع‌های ناخودآگاه زوج منجر به تناسب ناخودآگاه و همین‌طور ایجاد چرخه معیوب تعارضات در ارتباط آن‌ها شده بود. این یافته می‌تواند دریچه‌ای برای فهم بهتر پیچیدگی‌های روابط زوجی و غنای زوج‌درمانی باشد.

استناد: مشروطی بناب، پریسا؛ بخشی‌پور رودسری، عباس؛ خانجانی، زینب؛ و ایزدی جیران، اصغر (۱۴۰۴). شناسایی فانتزی‌ها و دفاع‌های ناخودآگاه مشترک مؤثر در تناسب و تعارض زناشویی: یک مطالعه موردی پدیدار شناختی. مجله علوم روانشناختی، دوره ۲۴، شماره ۱۴۸، ۲۱-۳۷.

مجله علوم روانشناختی، دوره ۲۴، شماره ۱۴۸، ۱۴۰۴. DOI: [10.52547/JPS.24.148.21](https://doi.org/10.52547/JPS.24.148.21)

© نویسنده‌گان

✉ نویسنده مسئول: پریسا مشروطی بناب، دانشجوی دکتری روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

رایانامه: parissamashruti66@gmail.com | تلفن: ۰۹۱۴۴۰۶۴۴۳۸

مقدمه

خانواده، کوچک‌ترین واحد جامعه، از طریق ازدواج شکل می‌گیرد. این پیوند پیچیده، تحت تأثیر عوامل متعدد فرهنگی، اجتماعی و زیستی است (مریدی و همکاران، ۱۴۰۱؛ نقل از فاطمی و همکاران، ۱۴۰۳). در اکثر کشورهایی که داده‌های آماری آن‌ها در دسترس است، آمار طلاق از اوایل قرن بیستم تاکنون روند افزایشی داشته است (لبوف و اسنایدر، ۲۰۲۲؛ نقل از برجلی و همکاران، ۱۴۰۳). گرچه ازدواج به‌عنوان صمیمانه‌ترین رابطه شناخته می‌شود، اما عوامل مختلفی مانند ویژگی‌های شخصیتی همسران، کاهش احساسات عاشقانه، تعارضات و بی‌تفاوتی عاطفی می‌توانند به تدریج رضایت زناشویی را کاهش دهند (عباسی، ۱۳۹۷؛ نقل از صلابانی و همکاران، ۱۴۰۳).

ایجاد و حفظ کیفیت روابط نزدیک و صمیمانه برای افراد مقوله‌ای بسیار چالش‌برانگیز است. روابط نزدیک با کیفیت و سالم به‌شدت با رضایت، سلامت و رفاه افراد مرتبط است. ازدواج فرصتی برای ایجاد و رشد یک رابطه نزدیک است، اما تعارض زناشویی می‌تواند کل رابطه و زندگی را مخدوش کند. طبق مطالعات اخیر تعارض زناشویی، رابطه خانوادگی و رضایت از رابطه، پیش‌بین کننده‌های مهم سلامت عمومی و سلامت روان هستند (سینگ و همکاران، ۲۰۲۳).

از طرف دیگر، سازگاری و تناسب بین زوجین پیچیده‌تر از آنچه به نظر می‌رسد است. معمولاً تصور می‌شود که افراد جذب شرکای عاطفی‌ای می‌شوند که مکمل آن‌ها باشند، اما واقعیت این است که اغلب اوقات زوج‌ها در برخی از تعارضات اساسی نیز شباهت‌هایی دارند. به‌عبارت‌دیگر، هم مکمل بودن (مثل قطب‌های مخالف یک آهن‌ریا) و هم شباهت در تعارضات (داشتن ریشه‌های مشترک برای مشکلات) در انتخاب همسر نقش دارند. این دو عامل در کنار هم تناسب زوجین را شکل می‌دهند. به عبارت ساده‌تر، افراد هم به دنبال شرکایی می‌گردند که متفاوت باشند و هم به دنبال افرادی که مشکلات مشابهی داشته باشند. زوج‌ها نه‌تنها به دلیل جذابیت فیزیکی یا باورهای مشترک، بلکه به دلیل یک ارتباط ناخودآگاه عمیق‌تر به یکدیگر جذب می‌شوند. هر دو طرف به نظر می‌رسد که در دیگری یک تعارض درونی مشابه و حل‌نشده را تشخیص می‌دهند

(گلدکلانک، ۲۰۰۹). برخی از نظریه‌پردازان روانکاوی معتقدند حوزه‌های تعارض بین شرکا به برجستگی آن تعارض در روان همسرشان بستگی دارد. برای مثال، دیکس (۱۹۶۷) در مورد "انتساب احساسات ناخودآگاه مشترک به یکدیگر" در زوجین صحبت می‌کند. کاتلین بنیستر و لیلی پینکوس در سال ۱۹۶۵ مفهوم فانتزی ناخودآگاه مشترک را برای اولین بار معرفی کردند که توافق ناخودآگاه بین زوج برای ایفای نقش‌ها و سناریوهایی است که از تجربیات اولیه دوران کودکی آن‌ها نشأت می‌گیرد (دیکس، ۲۰۱۴).

مفهوم فانتزی ناخودآگاه مشترک^۲ در زوج‌درمانی تحلیلی به این ایده اشاره دارد که زوج به‌طور ناخودآگاه پویایی‌ای را باهم ایجاد می‌کنند، داستانی که در رابطه آن‌ها رقم می‌خورد، این داستان چیزی نیست که آن‌ها به‌طور آگاهانه آن را خلق کرده باشند، بلکه از خواسته‌ها، اضطراب‌ها و تجربیات ناخودآگاه فردی آن‌ها ناشی می‌شود. این مفهوم دارای جنبه‌هایی کلیدی است: ناخودآگاه است؛ این فانتزی‌ها خارج از آگاهی زوج عمل می‌کنند و بر رفتارها و تعاملات آن‌ها بدون اینکه متوجه شوند تأثیر می‌گذارند. مشترک است: هر دو شریک عاطفی در فانتزی سهیم هستند و در آن شرکت می‌کنند، حتی اگر نقش آن‌ها متفاوت باشد. پویاست: فانتزی مشترک را کد نیست و بسته به اینکه چگونه پیش می‌رود، می‌تواند هم منبع ارتباط و هم تعارض باشد (دِ وِرا، ۲۰۲۲؛ مورگان، ۲۰۲۲؛ شارف و شارف، ۲۰۱۹).

در زوج‌درمانی تحلیلی، دفاع‌های ناخودآگاه مشترک^۳ به مکانیسم‌هایی اشاره دارد که زوج‌ها به‌طور ناخودآگاه برای محافظت از خود در برابر اضطراب و تعارضات درونی ایجاد می‌کنند. این دفاع‌ها فقط فردی نیستند بلکه در رابطه به‌صورت مشترک ایجاد و حفظ می‌شوند و اغلب بازتاب‌دهنده پویایی‌های عمیق‌تر و مشترک هستند. رابطه بین دفاع‌های ناخودآگاه مشترک و فانتزی ناخودآگاه مشترک پیچیده است. دفاع‌های مشترک اغلب به‌عنوان راهی برای مدیریت و کنترل اضطراب‌ها و تعارضاتی که از این فانتزی‌های مشترک ناشی می‌شوند، ظاهر می‌شوند (مورگان، ۲۰۲۲). هر یک از زوجین خواسته‌ها و اضطراب‌های ناخودآگاهی را به همراه می‌آورند که تحت تأثیر روابط اولیه آن‌ها با

1. attributions to each other of unconsciously shared feelings

2. shared unconscious fantasy

3. shared unconscious defence

ناخودآگاه مشترک ابزاری قدرتمند برای زوج درمانگران تحلیلی فراهم می‌کند (مورگان، ۲۰۱۹؛ شارف و شارف ۲۰۱۹؛ دیکس، ۲۰۱۴). با این وجود، در بستر پژوهش‌های داخلی مطالعه‌ای که به‌طور کلی در زمینه‌ی زوج‌درمانی تحلیلی انجام شده باشد و به‌طور خاص به شناسایی فانتزی‌ها و دفاع‌های ناخودآگاه مشترک زوج‌ها پرداخته باشد یافت نشد. در بستر پژوهش‌های خارجی نیز مطالعاتی که از طریق روش پژوهش کیفی به‌طور خاص به شناسایی این عوامل پرداخته باشد بسیار اندک بود و عمده مطالعات تحلیلی خارجی در این زمینه نشأت گرفته از فضای بالینی و مطالعه موردی بالینی طولانی‌مدت درمانگران بود. از این رو کمبود مطالعات کیفی اکتشافی داخلی و خارجی در این زمینه به‌طور جدی وجود داشت و مطالعه حاضر پژوهشی پیشگامانه در این زمینه خواهد بود. از این رو، پژوهش حاضر باهدف شناسایی دفاع‌ها و فانتزی‌های ناخودآگاه مشترک زوجین که منشأ جذابیت، تناسب زوجی، پیوند و اتفاقاً تعارضات آن‌هاست شکل گرفت. این پژوهش تلاشی در راستای سهم شدن در شناخت پیچیدگی‌های ارتباط زوجین و به تبع آن کمک به زوج درمانگران برای حل و فصل تعارض‌ها و بهبود روابط عمیق و عاطفی است.

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان: پژوهش حاضر مطالعه‌ای موردی با روش پدیدار شناختی از نوع تفسیری است. به‌منظور شناسایی فانتزی‌ها و دفاع‌های ناخودآگاه مشترک از مصاحبه عمیق نیمه ساختاریافته استفاده شد. قبل از انجام مصاحبه‌ها با مشورت دو متخصص در زمینه‌ی زوج‌درمانی تحلیلی سؤالات مصاحبه نیمه ساختاریافته استخراج و تهیه شد. قبل از انجام مصاحبه‌های اصلی دو مصاحبه پایلوت انجام شد و سؤالات مصاحبه مورد بازبینی قرار گرفته و اصلاح شد. در طراحی سؤالات مصاحبه، سعی بر آن بود تا ضمن رعایت ایجاز و خلاصه‌گویی، از پرسش‌هایی استفاده شود که بیشترین پاسخ‌ها را در شرکت‌کننده‌های پژوهش فراخوانی نمایند. بدین منظور، از سؤالات کلی، عمومی و غیر هدایتگر بهره گرفته شد. از به کار بردن الفاظ علمی، تخصصی و واژه‌های دانشگاهی خودداری شد. برای مثال، به جای عبارت "فانتزی" از عبارت‌هایی مانند "خیال" یا "تصویر ذهنی" استفاده شد. در فرآیند برگزاری مصاحبه، از پرسش‌های واریسی‌کننده گاهی به دلیل تفهیم کامل موضوع، تفکیک دو موضوع

مراقبین شکل گرفته است. آن‌ها این احساسات ناخودآگاه را روی یکدیگر فرافکنی می‌کنند، شریک عاطفی را در نقش خاصی در فانتزی می‌بینند. زوج به‌طور ناخودآگاه از سازوکارهای دفاعی برای مدیریت این اضطراب‌ها در درون پویایی فانتزی ناخودآگاه استفاده می‌کند (مورگان، ۲۰۱۹؛ شارف و شارف، ۲۰۱۹؛ دیکس، ۲۰۱۴).

انتخاب شریک عاطفی به‌طور قابل توجهی تحت تأثیر این فانتزی‌های مشترک است، زیرا افراد به‌طور ناخودآگاه به شرکایی جذب می‌شوند که با فانتزی‌های درونی و مسائل حل‌نشده آن‌ها همخوانی دارند. این فرآیند در نظریه روابط ابژه توصیف شده است، جایی که تجربیات اولیه ارتباطی، انتظارات و انتخاب‌های فرد در روابط بزرگ‌سالی را شکل می‌دهند (وارلا، ۲۰۱۷؛ آگدن، ۲۰۲۳). شخصیت تحت تأثیر این فانتزی‌های ناخودآگاه و روابط ابژه اولیه شکل می‌گیرد. نحوه‌ای که فرد خود و دیگران را می‌بیند، مکانیسم‌های دفاعی و واکنش‌های عاطفی افراد تحت تأثیر این تجربیات درونی شده هستند (یئومانس، ۲۰۲۴؛ سامرز، ۲۰۲۴). همچنین این فانتزی‌ها ضمن اینکه عامل جذابیت زوجین برای هم هستند تولیدکننده تعارضات آن‌ها نیز به حساب می‌آیند. تعارضات زمانی بروز می‌کنند که این فانتزی‌های مشترک به چالش کشیده شوند یا انتظارات ناخودآگاه زوجین برآورده نشوند. اجرای این فانتزی‌ها می‌تواند به الگوهای تکراری و مخرب در رابطه منجر شود (هویسون، ۲۰۱۴؛ مورگان، ۲۰۲۲).

مفاهیم دفاع و فانتزی ناخودآگاه مشترک در زوج‌درمانی تحلیلی به چند دلیل مهم است: این مفاهیم به روشن‌سازی پویایی‌های پنهان زوجین منجر می‌شوند و به درمانگران کمک می‌کنند تا جریان‌های عمیق احساسی را که در زیر سطح تعارضات زوجین قرار دارند، شناسایی کنند. با روشن شدن انگیزه‌های ناخودآگاه، زوجین می‌توانند درک بهتری از رفتار یکدیگر پیدا کنند. زوجین اغلب در چرخه‌های منفی رفتاری گرفتار می‌شوند که فانتزی ناخودآگاه مشترک را تقویت می‌کند. با شناسایی این فانتزی‌ها و دفاع‌ها، زوجین می‌توانند از این الگوها رها شده و روابطی رضایت‌بخش‌تر بسازند. گاهی اوقات، فانتزی ناخودآگاه مشترک می‌تواند در واقع بیانگر یک نیاز اساسی برای ارتباط یا صمیمیت باشد. درک این پویایی به درمانگران اجازه می‌دهد به زوجین کمک کنند تا به سمت روش‌های سالم‌تری برای برآوردن آن نیازها حرکت کنند. به‌طور کلی، مفاهیم فانتزی و دفاع

مشابه، اخذ توضیحات بیشتر، در مواردی به دلیل استخراج موارد و مثال‌های عینی و گاهی با قصد تسهیل و روان‌سازی مصاحبه و تشویق شرکت‌کننده در جهت ارائه اطلاعات بیشتر استفاده شد. در مصاحبه‌ها برای شناسایی فانتزی‌ها و دفاع‌های ناخودآگاه مشترک شرکت‌کننده‌ها، اصلی‌ترین حوزه‌هایی که مورد ارزیابی و تحلیل قرار گرفت شامل: خاطرات، گزارش‌هایی از زندگی روزمره، رؤیاهای، روابط ابژه و تاریخچه فردی، شیوه‌آشنایی، عوامل جذابیت همسر و همانندسازی فراقنانه بود.

جامعه‌ی آماری در پژوهش‌های کیفی وجود ندارد. از این رو جامعه‌ی مشارکت‌کنندگان در این پژوهش شامل تمام زوج‌های دارای تعارض زناشویی بود که در طول سال ۱۴۰۳ به مراکز مشاوره و روانشناسی تبریز مراجعه کرده‌اند. نمونه پژوهش به روش هدفمند انتخاب شد. به منظور انتخاب نمونه، پرسشنامه‌ی اولیه‌ای بر اساس معیارهای ورود به پژوهش فراهم شد و در فضای اینترنت بارگذاری و اطلاع‌رسانی شد. معیارهای ورود شامل مدت ازدواج بیش از یک سال، داشتن تحصیلات دانشگاهی، تمایل به حضور و همکاری خود و همسر در مصاحبه‌ها، داشتن تعارض زناشویی و مراجعه به کلینیک‌های مشاوره و روانشناسی بود. عدم حضور و همکاری زن یا شوهر، مدت ازدواج کمتر از یک سال و نداشتن تعارض معیارهای خروج از پژوهش بود.

حجم نمونه در مطالعه موردی تعداد مصاحبه‌های انجام شده است که در مورد تعداد مصاحبه‌ها بر اساس معیار اشباع^۱ تصمیم‌گیری شد. بر اساس این معیار زمانی که ادامه مصاحبه و مشاهده، اطلاعات بیشتری در اختیار نمی‌گذارد و صرفاً تکرار اطلاعات قبلی است، به این نتیجه می‌رسیم که گردآوری اطلاعات متوقف گردد. پژوهش حاضر روی یک زوج که دارای ملاک‌های ورود به پژوهش بودند انجام گرفت. برای این منظور با هر کدام از زن و شوهر ۱۰ مصاحبه یک‌الی یک‌ونیم ساعته و مجموعاً ۲۰ مصاحبه تا رسیدن به مرحله اشباع اطلاعات انجام شد. محل اجرای مصاحبه‌ها در مرکز مشاوره و روانشناسی آرام در تبریز بود و این اطلاعات در تابستان سال ۱۴۰۳ جمع‌آوری شد.

همه مصاحبه‌ها که به صورت صوتی ضبط شدند، کلمه به کلمه پیاده‌سازی شدند و تمام جزئیات تجربیات شرکت‌کنندگان اعم از روایت‌ها، زبان بدن، احساسات، خلق و هیجانات حین مصاحبه ثبت شد. اطلاعات به دست آمده با استفاده از روش تحلیل تفسیری پدیدار شناختی^۲ کدگذاری شده و مورد تحلیل قرار گرفت. در اینجا کدگذاری در جهت ظهور مضامین نبود بلکه هدف انطباق با مضامین متمایز شده بر اساس نظریه‌های روانکاوی زوج بود و درجاتی از تفسیر را شامل می‌شد. به این منظور از تطبیق الگوها و تبیین ساختارها (ابهری و مک گوکین، ۲۰۲۳) استفاده شد. در فرآیند تحلیل و کدگذاری، رونویسی‌ها چندین بار خوانده شد تا با داده‌ها آشنایی ایجاد شود. جملات یا عبارات مهمی که جنبه‌های کلیدی تجربیات شرکت‌کنندگان را به تصویر می‌کشیدند شناسایی و برجسب‌گذاری شد. این برجسب‌ها یا کدها جوهره داده‌ها را منعکس می‌کردند. کدهای مشابه گروه‌بندی شدند تا مضامین را تشکیل دهند. این شامل جستجوی الگوها و ارتباطات بین کدها بود. در این مرحله مضامینی منسجم و متمایز از یکدیگر شکل گرفتند. برای اعتبارسنجی^۳، کدها و مضامین با شرکت‌کنندگان به اشتراک گذاشته می‌شد تا بازخورد دهند. این فرآیند که به عنوان بررسی اعضا^۴ (بیرت و همکاران، ۲۰۱۶) شناخته می‌شود، کمک می‌کند تا اطمینان حاصل شود که تفسیرها به درستی تجربیات شرکت‌کنندگان را منعکس می‌کند. جهت افزایش پایایی^۵ یافته‌ها از روش مثلث‌سازی پژوهشگران^۶ استفاده شد. به این صورت که از سه متخصص در زمینه‌ی زوج‌درمانی تحلیلی در فرآیند تحلیل داده‌ها استفاده شد. درگیر کردن چندین پژوهشگر در فرآیند جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها می‌تواند تعصبات فردی را کاهش دهد و قابلیت اطمینان یافته‌ها را افزایش دهد (نوبل و هیل، ۲۰۱۹). به طور مداوم با عمیق‌تر شدن در داده‌ها، کدها و مضامین استخراج شده پالایش و اصلاح گردید. این فرآیند تکراری کمک می‌کند تا اطمینان حاصل شود که تحلیل داده‌ها همچنان بر تجربیات زیسته شرکت‌کنندگان استوار است. در نهایت سوابق دقیقی از فرآیند کدگذاری نگه‌داری شد، از جمله چگونگی توسعه و پالایش کدها. این شفافیت برای دقت و قابلیت بازتولید پژوهش حیاتی است.

1. saturation

2. Interpretative Phenomenological Analysis (IPA)

3. validation

4. member checking

5. reliability

6. Investigator Triangulation

یافته‌ها

نتایج حاصل از تحلیل داده‌های مصاحبه‌ها جهت شناسایی فانتزی‌ها و دفاع‌های ناخودآگاه مشترک زوج که منشأ تناسب و درعین حال تعارضات آن‌ها بوده منجر به شناسایی ۱۰ مضمون فرعی و ۲ مضمون اصلی گردید. ابتدا مشخصات جمعیت شناختی زوج شرکت‌کننده را در جدول ۱ مشاهده

می‌کنیم. تحلیل تفسیری متون پیاده شده‌ی مصاحبه‌ها به شناسایی ۶۸ مفهوم اولیه انجامید که با ۱۰ مضمون فرعی، تطبیق یافته و در ۲ مضمون بالاتر (هسته‌ای) خوشه‌بندی شدند. جدول ۲ نتایج تحلیل داده‌های پژوهش را ارائه می‌دهد. در ادامه به مضامین اصلی و فرعی و تفسیر و تحلیل داده‌ها می‌پردازیم.

جدول ۱. مشخصات جمعیت شناختی شرکت‌کنندگان

ردیف	سن	تحصیلات/ رشته	شغل	نوع و مدت دریافت روان‌درمان	مدت ازدواج	محل سکونت
۱	۳۲	کارشناس روانشناسی	دستیار روان‌پزشک	۷ ماه زوج‌درمانی	۳ سال	تبریز
	۳۲	کارشناس ارشد مهندسی عمران	تدریس خصوصی	۷ ماه زوج‌درمانی		

جدول ۲. مفاهیم و مضامین دفاع‌ها و فانتزی‌های ناخودآگاه مشترک زوج شرکت‌کننده

مفاهیم	مضامین	مضامین بالاتر
مادر کنترل‌گر، کمال‌گرا، مقتدر و به لحاظ ارتباطی بازداری شده (زن)	روابط ابژه‌ای اولیه	مضامین بالاتر
پدر سهل‌گیر، با مسئولیت‌پذیری پایین، خوش‌گذران، بی‌ملاحظه و بی‌فکر (زن)		
مادر غافل، خودخواه، خسیس، بد خرج، شلخته و بی‌ملاحظه (مرد)		
پدر جاه‌طلب، خسیس، منفعت‌طلب، خشک و دارای بازداری عاطفی، تفکر سطحی و عینی (مرد)		
مادر مقتدر و مسلط بر رابطه (زن)	پویایی رابطه والدین	
پدر مسلط بر رابطه (مرد)		
خوش‌خنده، رها، عاطفی، پخته و منطقی (زن برای مرد)	انتخاب ابژه و خصوصیات جذاب همسر	منظومه روابط ابژه
منظم و چارچوب‌دار، پرتلاش و خودساخته (مرد برای زن)		
حسادت و رقابت و خشم و بدبینی نسبت به مادر شوهر (زن)	پویایی رابطه با خانواده همسر	
کسب حمایت از خانواده همسر (مرد)		
افرادی خودشیفته، خسیس و دارای بازداری عاطفی و منفعت‌طلب (خانواده مرد برای زن)	تصویر خانواده همسر	
مادرزن حواس‌جمع و پدرزن بی‌ملاحظه و قطع‌بازندگی (خانواده زن برای مرد)	پویایی رابطه زوجی	
اجتناب از صمیمیت		
شکست مالی پدر، تغییر رشته دانشگاه (زن)	تجربیات مهم	
داشتن مادر ناتنی و خواهر/برادرهای ناتنی، مرگ پدر، اختلاف سر ارث‌ومیراث، رابطه توأم با دوسوگرایی با دوست خانم دوران دانشجویی و قطع رابطه با او در نتیجه زوج‌درمانی (مرد)	خود‌پنداره	
غیر جذاب، بی‌عرضه، شاد و رها (زن)		
منطقی و دارای اصول درست (مرد)	شخصیت/تاریخچه‌ی فردی	
داشتن استقلال و آزادی، دریافت تأیید از دیگران، دوست داشته شدن و دیده شدن (زن)	خواسته‌ها _ نیازها	
استقلال و آزادی، پذیرفته شدن (مرد)		
انکار بخش‌های مثبت خود، انکار ترس و ضعف، فرافکنی بخش‌های ضعیف و ناامن خود به همسر، همانندسازی فرافکنانه (زن)	دفاع‌ها	
انکار و سرکوب احساسات عمیق، فرافکنی حس ضعف و ناتوانی به همسر، عقلانی‌سازی، برون‌ریزی و همانندسازی فرافکنانه		

بخش ابتدا به مضمون اول و مضامین فرعی مربوط به آن و در ادامه به مضمون دوم و مضامین فرعی‌اش می‌پردازیم. اولین مضمون اصلی

تحلیل داده‌های پژوهش حاضر به استخراج دو مضمون اصلی، منظومه روابط ابژه و شخصیت/تاریخچه فردی هر کدام از زوجین منجر شد. در این

می‌کنه، بد تصمیم می‌گیره، آداب معاشرت بلد نیست.. پدر سکنه مغزی می‌کنه و مادر متوجه نمی‌شه و بی‌اطلاعی مادر باعث فوت پدر می‌شه." از جهت بی‌فکری، مادر مرد و پدر زن و خود زن در یک نقش قرار می‌گیرند و در مقابل پدر مرد، مادر زن و خود مرد در نقش مقابل و به این ترتیب ابژه‌های درونی و پویایی رابطه والدینشان در رابطه آن‌ها بازنمایی و بازتولید می‌شود.

پدر زن کارمند بازنشسته است که در گذشته سودای تجارت داشته و شکست می‌خورد و مادر با کاردانی و مدیریتش وضعیت مالی خانواده را سامان می‌دهد. در رابطه پدر و مادر او، مادرش فرد مقتدر و مسلط بر رابطه و زندگی خانوادگی است.

زن: " پدرم آدم رهایی هست و در گذشته وضعیت مالی خوبی داشت ولی با بی‌فکری‌ها و اعتمادهاش سرمایه رو از دست می‌ده. مادر چک‌های بابا رو فرصت گرفت و پاس کرد. همیشه اندوخته داره و بابا یادش می‌ره پس بده."

یکی از مهم‌ترین تعارضات رابطه پدر و مادر مرد هم تعارض مالی و شکایت‌های مادر در این زمینه بوده. پدر با وجود امکان مالی آن را از خود و خانواده‌اش دریغ می‌کرده و توجهی به شکایت‌های همسرش نمی‌کرد. در رابطه آن‌ها برعکس خانواده زن، پدر مسلط بر رابطه و خانواده بوده است.

مرد: " درگیری مدام سر مسائل مالی داشتن، پدر خسیس بود و مادر نمی‌تونست درست حرف بزنه. مناقشه مالی داشتن و مادرم مدیریت بد مالی داره."

برای زن منظم، چارچوب دار، پرتلاش و خودساخته بودن همسرش جذابیت داشت که همین نظم و انضباط در پارت‌های سابق او هم به شکلی مشترک بوده. گویا او دنبال مردی با قوام و قدرت شخصیتی بالا، سخت‌کوشی و انضباط بیشتر برخلاف تصویر خود و پدرش بوده شاید کسی شبیه مادرش. البته از لحاظ بی‌توجهی، ناارزنده سازی و عدم ابراز احساسی به او، همسرش و پارت‌های سابق و همین‌طور رابطه او با مادر و برادرش مشابه هم هستند.

زن: " نظم و انضباطش حتی در لباس پوشیدن و شیوه برخوردش برام جذاب بود... مدل بودنش منو یاد مادرم می‌ندازه، در ظاهر خودش رو غیر

به دست آمده به منظومه روابط ابژه زوج اشاره دارد که به نظر می‌رسد سایر مضامین نیز از آن نشأت می‌گیرد و حاکی از آن است که روابط ابژه درونی نقش مهمی در پویایی رابطه زوج و شکل‌گیری فانتزی‌ها و دفاع‌های ناخودآگاه مشترک دارد. این مضمون، ۶ مضمون فرعی روابط ابژه اولیه، پویایی رابطه والدین، انتخاب ابژه و خصوصیات جذاب همسر، پویایی رابطه با خانواده همسر، تصویر خانواده همسر و پویایی رابطه زوج را دربرمی‌گیرد. در ادامه به مضمون اول به همراه مصادیقی از روایت‌های زوج شرکت‌کننده می‌پردازیم.

مضمون اول: منظومه روابط ابژه

زن از خانواده‌ای کم جمعیت است و یک برادر بزرگ‌تر از خود دارد. مادرش را زنی مقتدر، کاردان ولی کنترل‌گر، کمال‌گرا و به لحاظ عاطفی بازداری شده و خشک می‌داند و پدر را مردی سهل‌گیر و کم‌توجه به معیارهای اجتماعی، خوش‌گذران با وظیفه‌شناسی کم و بی‌عرضه ادراک می‌کند. مادرش نسبت به مادر بزرگ و خانواده‌ی هسته‌ای وابستگی زیادی دارد. تمام توجه‌های مثبت در خانواده زن متوجه مادر بزرگ و برادرش بوده.

زن: " پدر ۷۵ ساله‌ام ست جین و تی‌شرت صورتی و نارنجی می‌پوشه با همه شوخی می‌کنه خیلی اهل مناسبات نیست، می‌گن خودخواه، حواسش به همه هست به جز زن و بچه‌اش، تدبیر و دوراندیشی نداره، در لحظه زندگی می‌کنه."

مرد از خانواده‌ای بسیار پر جمعیت است و ۸ خواهر و برادر ناتنی و ۲ برادر و یک خواهر تنی دارد. او پدرش را شخصیتی جاه‌طلب، خسیس، ریاضت طلب، با معلومات و از لحاظ احساسی خشک و فاقد عواطف انسانی توصیف می‌کند. مادرش زنی فاقد مدیریت مالی است، در رابطه با فرزندان و همسرش از آن‌ها غافل بوده و فردی خودخواه، خسیس، بد خرج، شلخته و بی‌ملاحظه است.

مرد: " پدرم با ملاد داغون کتابش رو اصلاح می‌کرد و خرید اضافی نمی‌کرد و مادرم ناراضی بود از این مسئله. دختر اولش می‌خواست با مجاهد‌ها بره پدرم پاشو گذاشت کنار دیوار و زد شکست که نره و خوب کرد که حداقل این‌طوری جون خواهرم رو نجات داد. دارای دیسپلین و اجرای صریح بود... مادرم سر هر چیزی احساساتش غلیان می‌کنه، جووری زندگی می‌کنه که انگار کارتن خوابه، بد زندگی می‌کنه، بد قضاوت

نیازمند به تو نشون می‌ده. مادرم آگه اشتباه هم بکنه معذرت نمی‌خواد یا نمی‌گه که دلم برات تنگ شده"

خوش‌خنده، رها، عاطفی، پخته و منطقی بودن زن برای همسرش جذاب بوده و یکی از مهم‌ترین نقاط جذابیت او برای همسرش مقتصد بودن و پیشنهاد خرید خانه و ملک به‌جای سرویس طلا و هزینه مراسم عروسی بود که این خصوصیت نقطه مقابل خصوصیات مادر مرد است.

مرد: "اینکه راحت می‌خنده برام جذابه... من حواسم به این بود که آیا این ازدواج درسته یا نه؟! همسرم به خرید خونه فکر می‌کرد دیدم عه چه جالب".

در حال حاضر آن‌ها با دو تعارض اصلی در رابطه‌شان درگیر هستند. تعارض در زمینه‌ی شغل و درآمد پایین مرد و تعارض‌شان در رابطه جنسی. مرد روزانه حداقل ۳ رابطه جنسی از همسرش درخواست دارد و صرفاً کمیت رابطه برای او اهمیت دارد. او رابطه جنسی را یک عمل فیزیکی و بی‌ارتباط با عواطف و احساسات خود و همسرش می‌داند. از برقراری ارتباط عاطفی عمیق، صمیمانه، مواجهه و ابراز آسیب‌پذیری‌های خود به همسرش اجتناب می‌کند. نکته‌ی دیگری که قابل توجه است شکایت مرد از خساست ابژه، دریغ کردن لذت و ارضا، تحمیل محرومیت و ناکامی از طرف همسر است. گویی خساست ابژه‌های اولیه‌اش و بی‌توجهی و غفلت در رابطه او با همسرش تکرار می‌شود و این فانتزی در او زنده می‌شود که ابژه قصد دادن لذت را به او ندارد. حتی اجبار به تکرار رابطه‌ی ابژه‌ای محروم‌کننده را در اصرار مرد به ماندن در جایگاه فرد محروم شده از طریق درخواست مکرر رابطه جنسی با دفعات بالا و حتی سکس مقعدی و اصرار به ناممکن‌ها در رابطه می‌توان دید.

زن: "وقتی همه چی خوبه و سکس خوبی داریم سکس مقعدی می‌خواد و میدونه که عملی نمیشه و دوباره به چیزی رو می‌زازه وسط که بگه به چیزی ازت خواستم و نادادی و ناکامم کردی".

مرد: "قبل ازدواج به روز تعداد رابطه‌مون به ۹ بار رسید که الکی به همسرم می‌گم ۱۰ بار بود و من با اون استاندارد با تو ازدواج کردم. به آتو گیر آوردم و می‌زنم تو سر همسرم که شب عروسی مون که خسته بودیم من تمایل نداشتم ولی تن دادم چون دوست نداشتم حرفت رو زمین بندازم. وقتی میگه میل ندارم و نمی‌شه، می‌گویم تو سرش که من اون شب نمی‌خواستم ولی شد".

شکایت دیگر آن‌ها مسئله شغلی مرد است که در حال حاضر تنها با یک شاگرد کار تدریس خصوصی انجام می‌دهد که همین شاگرد را هم همسرش برای او پیدا کرده. زن از این شرایط شاکی است بخصوص از وقتی فرزندشان متولد شده نگرانی‌های او نسبت به مسائل مالی بیشتر شده. مرد شکایت‌های همسرش را سلیطه بازی و بی‌انصافی تلقی می‌کند. رویکردی که پدرش نسبت به صحبت‌های مادر داشت و حرف‌های مادر را چرت‌وپرت و فاقد ارزش می‌دانست. او در رابطه‌شان و همین‌طور در طول مصاحبه‌ها همسرش را نارزنده می‌کند و نسبت به او بازداری عاطفی دارد.

مضمون دوم: شخصیت/تاریخچه فردی

دومین مضمون اصلی به‌دست آمده به تاریخچه فردی و شخصیت هر کدام از زوجین اشاره دارد که شامل ۴ مضمون فرعی تجربیات مهم، خود پنداره، خواسته‌ها_ نیازها و دفاع‌ها است. این مضمون حاکی از آن است که تجربیات مهم و تأثیرگذار و همین‌طور شخصیت هر فرد اعم از خود پنداره، نیازها، آرزوها، خواسته‌ها و نوع مکانیسم‌های دفاعی نقش مهمی در پویایی رابطه زوجی و شکل‌گیری فانتزی‌ها و دفاع‌های ناخودآگاه مشترک دارد. از جمله تجربیات مهم و تأثیرگذار زندگی زن می‌توان به ورشکستگی مالی پدر، تغییر رشته از اقتصاد به روانشناسی در دانشگاه اشاره کرد. مهم‌ترین تأثیرگذارترین تجربیات زندگی مرد تاکنون شامل داشتن مادر ناتنی و خواهر/برادرهای ناتنی، مرگ پدر در ۱۵ سالگی او، اختلاف و تنش‌های خانوادگی، رابطه توأم با دوسوگرایی با دوست‌دختر دوران دانشجویی و قطع رابطه با او در نتیجه زوج‌درمانی هستند.

در زمینه‌ی مضمون فرعی خود پنداره، دیگران و خود زن او را شبیه پدرش می‌دانند که عرضه و مدیریت پایینی دارد. او خودش را دختر غیر جذابی می‌داند. از زمانی که به خاطر دارد اضافه‌وزن داشته و اهل آرایش و رسیدگی چندان به خود نیست. خصوصیات جذاب مادر مانند کاردان، عاقل و مدیر بودن را هم بخشی از خود نمی‌داند.

زن: "من اونقدر مطلوب و جذاب نیستم از وقتی خودم رو شناختم به چیزی کم دارم دیگه. وقتی کسی ازم یاد می‌کرد می‌گفت اون دختر چاقه؟ من اونقدر جذاب و اغواگر نیستم... مادر رو خیلی قوی و قهرمان می‌دیدم که خودم نمی‌تونم انگشت کوچیکه‌اش باشم. من هر چی سعی می‌کردم شبیه مامان بشم نمی‌شد... از اینکه مادرم رو جلو بزنم احساس گناه می‌کنم..."

نمی‌دونم چرا این خصوصیات رو تو خودم نمی‌بینم؟ انگار اینجهاها مامان تو وجود من حلول پیدا می‌کنه."

اجتناب از رقابت با مادر از طرفی و پذیرش خودآزارانه تصویر منفی از خود مانع پذیرش و به رسمیت شناختن نقاط مثبت و ارزشمندی خود در زن می‌شود. مرد نیز خودش را فرد جذابی نمی‌داند و آگاهانه به دنبال سرووضع شیک و به‌روز نبوده؛ اما در مقایسه با همسرش او خود را فردی منطقی و دارای اصول درست می‌داند.

داشتن استقلال و آزادی، دریافت تأیید از دیگران، دوست داشته شدن و دیده شدن جز مهم‌ترین نیازها و خواسته‌های ارتباطی زن هستند. او نیاز زیادی برای استقلال، کنترل، تسلط و قدرت احساس می‌کند که در شیوه تعاملش با پول که نماد قدرت در رابطه است دیده می‌شود. نیازها و خواسته‌های مهم ارتباطی مرد شامل استقلال، آزادی و پذیرفته شدن است که بسیار مشابه نیازها و خواسته‌های همسرش است.

انکار بخش‌های مثبت خود، انکار ترس و ضعف، فرافکنی بخش‌های ضعیف و ناامن خود به همسر دفاع‌های بارز زن در ارتباط با همسرش است. دفاع‌های بارز مرد نیز شامل انکار و سرکوب احساسات عمیق، فرافکنی و القا حس ضعف و ناتوانی به همسر، عقلانی سازی و برون‌ریزی است. علاوه بر این ۳ نوع همانندسازی فرافکنانه مکمل، متقابل و همخوان در رابطه این زوج شناسایی شد.

طی تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده، ترس از صمیمیت به‌عنوان اضطراب مشترک زوج که به‌صورت اجتناب از صمیمیت به‌عنوان دفاع مشترک آن‌ها شکل گرفته و منجر به تناسب و درعین حال تعارضات اصلی آن‌ها شده شناسایی شد. رابطه آن‌ها از ابتدا رابطه‌ای پرشور و پرهیجان نبوده که امکان مدیریت منطقی رابطه را به آن‌ها می‌دهد. این پویایی به مرد اجازه تسلط و کنترل داشتن بر احساساتش را می‌دهد و از وابستگی و تجربه آسیب‌پذیری جلوگیری می‌کند. در مورد زن هم این رابطه با کمترین میزان صمیمیت و عمق احساسی‌اش به او حس تسلط، کنترل و استقلال می‌دهد و از او در برابر دخالت ابژه‌های مزاحم درونی‌اش محافظت می‌کند.

مصاحبه‌گر: "همسرت تو سکس عینی و مثل شی با تو برخورد می‌کنه ولی این ابراز نکردن احساسات و عمیق نشدن و دور و سرد موندنش جناب بوده برات و مثل مادر و مادر بزرگت مداخله‌گر و گیر دهنده نیست. استقلال رو داری ولی همین دور ایستادنش به لحاظ احساسی داره

مشکل‌ساز میشه هم تو سکس و هم مسئله مالی و مسئولیت‌پذیری‌اش تو زندگی.

زن: آره تو رابطه با همسر من نیاز نیست آرایش کنم یا به خودم برسیم و راحتیم این به من آرامش می‌ده انگار لازم نیست قواعدی رو مراعات کنم. بیرون که میرم حتی رژ هم نمی‌زنم به جور لاج بازی دارم با معیارهای دیگران که اگه از من مرتب بودن رو می‌خواهید اینو بهتون نمی‌دم. همسر من هم تو رابطه با من راحته و خواسته‌هایی که زن‌های دیگه از یه مرد دارن رو من ندارم و به چالش نمی‌کشمش."

با توجه به مضامین شناسایی شده از طریق تحلیل تفسیری پدیدار شناختی داده‌ها ۵ فانتزی ناخودآگاه مشترک ترس و اجتناب، قدرت و کنترل، تأیید و پذیرش، محرومیت و ناکامی و سرزنش و ناززنده‌سازی خود در مقابل سرزنش و ناززنده‌سازی همسر در رابطه زوج مورد مطالعه شناسایی شد. همچنین ۳ نوع دفاع همانندسازی فرافکنانه مکمل، متقابل و همخوان در رابطه آن‌ها شناسایی شد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر که برگرفته از رساله دکتری روانشناسی نویسنده مسئول است، شناسایی فانتزی‌ها و دفاع‌های ناخودآگاه مشترک مؤثر در تناسب و تعارض زناشویی زوج مورد مطالعه بود. در این راستا دو مضمون اصلی منظومه روابط ابژه و شخصیت/تاریخچه فردی در محتوای مصاحبه‌های انجام‌شده شناسایی شدند و درنهایت از طریق تحلیل تفسیری پدیدار شناختی این مضامین، فانتزی‌ها و دفاع‌های ناخودآگاه مشترک زوج شناسایی شد. در این بخش ابتدا به بحث و بررسی مختصر دو مضمون اصلی و در ادامه به‌صورت جداگانه به بحث پیرامون ۵ نوع فانتزی ناخودآگاه مشترک و ۳ نوع دفاع ناخودآگاه مشترک شناسایی شده می‌پردازیم.

مضمون منظومه روابط ابژه: مضمون استخراج‌شده‌ی اول منظومه روابط ابژه است که نشانگر اهمیت روابط ابژه‌ی زن و شوهر در شکل‌گیری پویایی‌های روابط عاطفی آن‌ها اعم از انتخاب ابژه، تناسب و همین‌طور تعارضاتشان است. به عبارتی روابط اولیه با مراقبان اصلی و درونی شدن تصاویر آن‌ها در سیستم روان فرد، تعیین‌کننده‌ی ارتباط او با دیگران است. این مضمون با نظریات و یافته‌های نظریه‌پردازان معاصر روابط ابژه مانند کرنبرگ، سامرز و آگدن هم‌راستا است. آن‌ها معتقدند که تجربیات اولیه

آن‌ها تأثیر می‌گذارند. این نظریات بر نقش ابژه‌های درونی در شکل‌دهی احساس خود، ظرفیت همدلی و توانایی فرد در ایجاد روابط سالم تأکید می‌کنند. شخصیت هر فرد توسط روابط ابژه‌ای درونی شده و فانتزی‌های ناخودآگاه شکل می‌گیرد و این الگوهای ارتباطی در روابط بعدی تکرار می‌شوند. چرخه‌های تعامل منفی زوج توسط خواسته‌ها، تمایلات و نیازهای برآورده نشده تقویت می‌شوند (یئومانس و همکاران ۲۰۲۴؛ سامرز، ۲۰۲۴؛ آگدن، ۲۰۲۳، نیلسن، ۲۰۱۶).

همان‌طور که در بخش یافته‌ها گزارش شد، ترس و اضطراب بنیادین زوج از صمیمیت و دفاع اصلی آن‌ها اجتناب از صمیمیت شناسایی شد که حول این اضطراب شکل گرفته است. همچنین از طریق تحلیل داده‌ها، ۵ فانتزی ناخودآگاه مشترک ترس و اجتناب، قدرت و کنترل، تأیید و پذیرش، محرومیت و ناکامی و سرزنش و نارزنده‌سازی خود در مقابل سرزنش و نارزنده‌سازی همسر تشخیص داده شد. علاوه بر این طی تحلیل و تفسیر داده‌ها ۳ نوع دفاع همانندسازی فراقکنانه در پویایی رابطه زوج شناسایی شد. این یافته‌ها متأثر از روابط ابژه‌ی زن و شوهر و شخصیت و تاریخچه‌ی زندگی هر کدام از آن‌هاست.

فانتزی ناخودآگاه مشترک ترس و اجتناب: مرد کودکی و نوجوانی توأم با غفلت و مراقبت فاقد همدلی والدینش را تجربه کرده است. او در ارتباط با همسرش که تداعی‌کننده‌ی رابطه با ابژه‌های اصلی اوست احساس ناامنی می‌کند و از رابطه‌ی نزدیک و خود افشایی در مقابلش می‌هراسد. زن اما ابژه‌هایی مزاحم و مداخله‌گر داشته و بنابراین برای حفظ فردیت و استقلالش نیازمند فاصله در رابطه‌ی عاطفی است. این چرخه در رابطه‌ی این زوج به صورت مشترک از طریق فانتزی ناخودآگاه ترس و اجتناب منجر به تناسب و پیوند یافتن آن‌ها و درعین حال تعارضاتشان شده است. این یافته با نظریات دیکس (۲۰۱۴)، نوی-شاروا (۲۰۲۱) و سهگال (۲۰۲۲) هم‌راستاست. آن‌ها معتقدند که اگر اضطراب مشترک زوج ترس از صمیمیت باشد، فانتزی مشترک آن‌ها ممکن است این باشد که صمیمیت منجر به تسخیر شدن توسط دیگری می‌شود. شاید این ریشه در رابطه‌ی مزاحم با ابژه‌ی اولیه، تروماهای کودکی، غفلت یا مراقبت‌های ناپایدار داشته باشد. افرادی که از صمیمیت می‌ترسند ممکن است یاد گرفته باشند که نزدیکی را با درد یا طرد شدن مرتبط بدانند که این امر باعث می‌شود

کودکی با مراقبان اصلی، به طور قابل توجهی بر دنیای درونی فرد و روابط ابژه‌ای بعدی او تأثیر می‌گذارد. این روابط ابژه‌ای درونی شده اغلب ناخودآگاه هستند (یئومانس و همکاران، ۲۰۲۴؛ سامرز، ۲۰۲۴؛ آگدن، ۲۰۲۳).

اینکه هر فرد جذب چه خصوصیتی در همسرش می‌شود و این تصاویر درونی از ابژه‌های اولیه در تناسب ناخودآگاه با همسر چه تأثیری دارد، توسط نظریه پردازان مختلف مورد بحث قرار گرفته است. دیکس (۲۰۱۴) معتقد است که تناسب زوجین به سازگاری بین شرکای عاطفی در سه حوزه‌ی اصلی اشاره دارد: عمومی، شخصی و ناخودآگاه. تناسب ناخودآگاه به مکمل بودن ناخودآگاه زوج تأکید دارد. این مؤلفه شامل پویایی‌های روان‌شناختی عمیق‌تر و اغلب ناگفته‌ای است که باعث می‌شود زوجین وقتی باهم هستند احساس کامل بودن کنند. این پویایی‌های ناخودآگاه تحت تأثیر روابط ابژه‌ای اولیه آن‌هاست (دیکس، ۲۰۱۴). نیلسن نیز به این موضوع می‌پردازد که چگونه افراد اغلب به طور ناخودآگاه شریکی را انتخاب می‌کنند که مطابق با بازنمایی ابژه‌های درونی شده و نیازهای برآورده نشده‌ی آن‌ها است. این تناسب ناخودآگاه می‌تواند منجر به پویایی‌ای شود که در آن هر یک از شرکای عاطفی بخش‌هایی از خود را بر دیگری فراقکنی می‌کنند و واکنش‌ها و رفتارهای خاصی را القا می‌کنند که تعارضات دنیای درونی‌شان را تشدید و تقویت می‌کند. این فرآیند می‌تواند یک پیوند قدرتمند، هرچند اغلب مشکل‌ساز، ایجاد کند که در آن فانتزی‌ها و دفاع‌های ناخودآگاه هر یک از زوجین در درون رابطه به نمایش درمی‌آیند (نیلسن، ۲۰۱۹).

مضمون شخصیت / تاریخچه‌ی فردی: دومین مضمون اصلی شناسایی شده در این پژوهش به تاریخچه فردی و شخصیت هر کدام از زوجین اشاره دارد. با توجه به این مضمون می‌توان نتیجه گرفت که رابطه‌ی زوج متأثر از تاریخچه و تجربیات مهم هر کدام از آن‌ها و همین‌طور ساختار شخصیتشان است. شخصیت هر فرد متشکل از خودپنداره، نیازها، خواسته‌ها و مکانیسم‌های دفاعی اوست. البته این مضامین متأثر و کاملاً مرتبط با مضمون اول یعنی منظومه روابط ابژه هر کدام از زوجین است و با نظریات معاصر هم‌راستاست. این نظریات بر اهمیت روابط ابژه‌ای درونی تأکید می‌کنند که بازنمایی‌های ذهنی از افراد مهم هستند. آن‌ها معتقدند که ابژه‌های درونی بر نحوه درک و ارتباط افراد با جهان، از جمله خودپنداره

به عبارتی هر دو آن‌ها در این رابطه احساس محرومیت و ناکامی می‌کنند و خود در تولید و تداوم این ناکامی دخیل هستند. این یافته با نظریات بورگوگنو (۲۰۰۴) و گلستاد (۲۰۲۰) هم‌راستا است. آن‌ها معتقدند، وقتی که والدین به ویژگی‌های خاص کودک توجه نمی‌کنند، کودک احساس محرومیت می‌کند و این باعث اختلال در رشد شخصیت او می‌شود. این می‌تواند در آینده منجر به انتخاب شریک‌های عاطفی شود که به‌طور مشابه ناسازگار یا به لحاظ عاطفی غیرقابل‌دسترس هستند و چرخه روابط محروم‌کننده را تداوم می‌بخشد (بورگوگنو، ۲۰۰۴؛ گلستاد، ۲۰۲۰). به عبارتی جبر تکرار روابط ابژه توأم با محرومیت و ناکامی، منجر به تداوم این چرخه در رابطه زوجی آن‌ها می‌شود.

فانتزی ناخودآگاه مشترک سرزنش و نازرنده‌سازی خود در مقابل سرزنش و نازرنده‌سازی همسر: آخرین فانتزی ناخودآگاه

مشترک شناسایی‌شده در رابطه‌ی زوج مورد مطالعه، سرزنش و نازرنده‌سازی خود در مقابل سرزنش و نازرنده‌سازی همسر بود. زن همواره خصوصیات منفی را به خود نسبت می‌دهد. پذیرش خودآزارانه‌ی تصویر منفی از خود مانع پذیرش و به رسمیت شناختن نقاط مثبت و ارزشمندی خود در زن می‌شود. او نقش فرد بی‌فکر و رها که نظر و حرف‌های مهمی ندارد می‌گیرد و همسرش نقش مقابل را بازی می‌کند و هر دو در این نقش‌ها جای می‌گیرند. مرد عمدتاً نقش سرزنشگر و نازرنده‌ساز و زن نقش فرد نازرنده و سرزنش پذیر را می‌گیرد. در این پویایی مکانیسم دفاعی فرافکنی و همانندسازی فرافکنانه و القا بسیار دخیل است. همان‌طور که در فانتزی ناخودآگاه مشترک تأیید و پذیرش گفته شد، زن و شوهر هر دو احساس بی‌کفایتی و بی‌ارزشی می‌کنند منتها شیوه‌ی برخورد هر کدام با این مسئله متفاوت است. مرد از طریق انکار، برون‌ریزی و فرافکنی این احساسات به همسرش واکنش نشان می‌دهد ولی زن عمدتاً با پذیرش نقش فرد خطاکار، بی‌ارزش و خودسرزنشی با این احساسات برخورد می‌کند. این یافته مطابق با نظر شاهار (۲۰۲۱) است. او معتقد است که خودسرزنشی و انتقاد از خود به‌شدت با برداشت‌های منفی از دیگران مرتبط است. افرادی که با مسائل مربوط به عزت‌نفس دست‌وپنجه نرم می‌کنند شریک زندگی خود را نیز نازرنده می‌کنند. آن‌ها تعارضات درونی و احساس بی‌کفایتی خود را به همسر و افراد مهم خود فرافکنی می‌کنند و آن‌ها را ناکافی و نالایق می‌دانند. این فرافکنی اغلب با انتقاد از

اعتماد کردن و باز شدن به روی شریک زندگی برایشان دشوار شود (دیکس، ۲۰۱۴؛ نوبی-شاراو، ۲۰۲۱؛ سهگال، ۲۰۲۲).

فانتزی ناخودآگاه مشترک قدرت و کنترل: خواسته‌های جنسی بالای مرد و درخواست‌های خاص او (مثل سکس مقعدی) منعکس‌کننده یک فانتزی ناخودآگاه مشترک از قدرت و کنترل است. رفتار مرد تلاشی برای تسلط است، درحالی‌که تبعیت یا مقاومت زن به فانتزی تسلیم و عصیان منجر می‌شود. در مورد تعارض آن‌ها در زمینه‌ی شرایط شغلی و مالی مرد نیز همین فانتزی در جریان است. زن با استقلال و تأمین مالی زندگی‌اش حس قدرت و کنترل می‌کند و مرد نیز با شغل خصوصی خود از کارمندی یا زیردست بودن اجتناب می‌کند. عملکرد هر کدام در اعمال کنترل خود در رابطه به اشکال مختلف دیده می‌شود. مطالعاتی که در این زمینه انجام‌شده نشان می‌دهد که پویایی قدرت و کنترل ریشه‌های عمیقی در تجربیات اولیه رشد و تعارضات روانی حل‌نشده دارند و منجر به تعارضات زوجی می‌شوند. کنترل جنسی یکی از اشکال این پویایی است که شامل تعیین شرایط فعالیت جنسی، از جمله فراوانی، نوع و شرایط آن است (نوبی-شاراو، ۲۰۲۱).

فانتزی ناخودآگاه مشترک تأیید و پذیرش: در مورد فانتزی ناخودآگاه مشترک تأیید و پذیرش، هر دو آن‌ها با احساس بی‌کفایتی در حوزه‌های مختلف و نیاز به دریافت تأیید و پذیرش دست‌وپنجه نرم می‌کنند. نیاز همیشگی مرد به اعتبار جنسی و مسائل مربوط به تصویر بدن زن حاکی از یک فانتزی مشترک است که ارزش آن‌ها را به توانایی‌شان در برآوردن نیازها و انتظارات دیگران گره می‌زند. طبق نظر شاور و میکولینسر (۲۰۱۹) این پویایی در روابط زوج‌ها اغلب شامل فردی است که به دنبال دریافت تأیید و اعتبار از دیگری است، درحالی‌که طرف مقابل ممکن است به‌طور ناخودآگاه احساس ناکافی بودن را در او تقویت کند. در این فانتزی هر دو ممکن است الگوهای رابطه‌ای اولیه خود را بازتولید کنند (شاور و میکولینسر، ۲۰۱۹).

فانتزی ناخودآگاه مشترک محرومیت و ناکامی: کودکی توأم با غفلت مرد و عدم توجه مادر زن به نیازهای او منجر به بازتولید فانتزی‌ای می‌شود که در آن نیازهای هر کدام تأمین نمی‌شود و در این صحنه تکرار پویایی رابطه با ابژه محروم‌کننده و بازتولید ناخودآگاه آن را در رابطه جنسی و عدم تلاش مرد برای کار و تأمین نیازهای مالی زن را می‌توان دید.

اعتبار نتایج کمک کند. به عنوان مثال، پیشنهاد می‌شود که از پرسشنامه‌ها و مصاحبه‌های ساختاریافته در پژوهش‌های آینده استفاده شود. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده علاوه بر عوامل فردی به نقش عوامل فرهنگی و اجتماعی دخیل در تناسب و تعارض زوج‌ها پرداخته شود. پژوهش حاضر در بستر اندیشه و نظریات روانکاو تدرین و تحلیل شده است لذا پیشنهاد می‌شود برای تحلیل و تبیین تعارضات و تناسب‌های زوج‌ها از نظریه‌های مختلف روانشناسی زوج استفاده شود. این کار منجر به تفسیرهای جامع‌تری از پویایی‌های روابط زوج می‌شود.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول در رشته روانشناسی در دانشکده روانشناسی دانشگاه تبریز است. به جهت حفظ رعایت اصول اخلاقی در این پژوهش سعی شد تا حین جمع‌آوری اطلاعات سوگیری‌های پژوهشگران کنترل شود و تلاش شد تا در دسته‌بندی و نقل مطالب مورد تحلیل امانت‌داری علمی حفظ شود. در پژوهش حاضر تلاش شد اصل محرمانه ماندن اطلاعات مشارکت‌کنندگان رعایت شود. پس از پیاده‌سازی مصاحبه‌ها فایل‌های صوتی ضبط شده پاک شد. از انتشار دوگانه اجتناب شده و تمام اصول امانت‌داری در استفاده از متون و منابع مدنظر قرار گرفت.

حامی مالی: این پژوهش در قالب رساله دکتری و بدون حمایت مالی است.

نقش هر یک از نویسندگان: این مقاله از رساله دکتری نویسنده اول و به راهنمایی نویسنده دوم و سوم و مشاوره نویسنده چهارم استخراج شده است.

تضاد منافع: نویسندگان همچنین اعلام می‌دارند که در نتایج این پژوهش هیچ گونه تضاد منافی وجود ندارد.

تشکر و قدردانی: بدین وسیله از زوج شرکت‌کننده در این پژوهش که صورانه و با اشتیاق در جلسات مصاحبه شرکت کردند و تجارب خود را در اختیار نویسندگان پژوهش قرار دادند تشکر و قدردانی می‌شود.

خود تقویت می‌شود، جایی که افراد دیگران را از دریچه تحریف شده ناامنی خود می‌بینند (شاهار، ۲۰۲۱).

دفاع‌های ناخودآگاه مشترک: مطابق با مضامین به دست آمده سه نوع دفاع همانندسازی فرافکنانه مکمل، متقابل و همخوان در رابطه‌ی زوج شناسایی شد. این مکانیسم‌های دفاعی مشترک منجر به کنش‌نمایی فانتزی‌های ناخودآگاه هر کدام از آن‌ها و خلق سناریوی مشترکی می‌شد که هم عامل تناسب ناخودآگاه آن‌ها و هم تعارضاتشان بود. در همانندسازی فرافکنانه مکمل زوج مورد مطالعه هر کدام احساسات ناکافی بودن خود را به دیگری فرافکنی می‌کردند و دیگری شروع به همانندسازی با این نقش و احساس ناکافی بودن می‌کرد. در همانندسازی فرافکنانه متقابل خشم، اعمال زور و جنگ قدرت یکی از شرکا به دیگری فرافکنی می‌شد و او نیز با خشم و لجبازی و جنگ قدرت پاسخ می‌داد که منجر به چرخه‌ای از تعارضات افزایشی می‌شد. در همانندسازی فرافکنانه همخوان زن و مرد بخشی از خود از جمله شکنندگی‌ها و ضعف‌های خود را فرافکنی می‌کردند که شریک دیگر از قبل با آن همدات‌پنداری می‌کرد. طبق نظر پژوهشگران همانندسازی فرافکنانه یکی از مهم‌ترین عوامل تعارض و تناسب زناشویی است. همانندسازی فرافکنانه نقش مهمی در انتخاب همسر به صورت ناخودآگاه ایفا می‌کند. همچنین تعارض زناشویی مزمن ناشی از تکرار چرخه‌های رابطه‌ای معیوب از طریق همانندسازی فرافکنانه است که منجر به تشدید منفی و ناراضی‌ت‌ی زوجین می‌شود (فیورنزا و همکاران، ۲۰۲۴؛ استرن، ۲۰۲۴؛ مورگان ۲۰۱۹، نیلسن، ۲۰۱۷، ۲۰۱۹).

پژوهش حاضر مطالعه‌ای موردی است که یک زوج را مورد مطالعه عمیق قرار داده است تا بتواند به عمق تجربیات آن‌ها بپردازد. این موضوع تعمیم‌پذیری نتایج را محدود می‌کند. تحلیل و تفسیر داده‌ها در این پژوهش به تفسیر پژوهشگران وابسته بود که می‌تواند به ذهنیت‌گرایی منجر شود و نتایج را تحت تأثیر دیدگاه‌های شخصی پژوهشگران قرار دهد. همچنین این مطالعه بر تجربیات فردی شرکت‌کنندگان تمرکز داشت و نمی‌تواند به طور کامل به عوامل اجتماعی و فرهنگی گسترده‌تر که بر تجربیات فردی تأثیر می‌گذارند، بپردازد.

با توجه به این محدودیت‌ها پیشنهاد می‌شود مطالعات آینده برای افزایش قابلیت تعمیم نتایج، از نمونه‌های بزرگ‌تری از زوج‌ها در پژوهش خود استفاده کنند. ترکیب روش‌های کیفی و کمی می‌تواند به افزایش دقت و

منابع

برجعلی، زهرا؛ ملازاده، جواد؛ محمدی، نوراله؛ افلاک‌سیر، عبدالعزیز (۱۴۰۳). تعیین اثربخشی زوج درمانی ترکیبی مبتنی بر پذیرش و تعهد با فرمول بندی طرحواره‌ای (ACT/SF) بر انعطاف‌پذیری روانشناختی و رضایت زناشویی. *مجله علوم روانشناختی*، ۲۳(۱۴۱)، ۲۷-۴۷.

doi:10.52547/JPS.23.141.2071

فاطمی، سده مریم؛ دیاریان، محمد مسعود؛ موسوی، سید اسماعیل (۱۴۰۳). اثربخشی بسته آموزشی کاهش دلزدگی زناشویی بر اساس تجارب زیسته زوجین بر دلزدگی زناشویی زوجین دلزده از زندگی زناشویی. *مجله علوم روانشناختی*، ۲۳(۱۴۴)، ۲۷۴-۲۵۷.

doi:10.52547/JPS.23.144.3091

صلایانی، فائزه؛ اصغری ابراهیم آباد، محمدجواد؛ بشارت، محمدعلی؛ مهرام، بهروز، سلطانی کوهبنانی، سکینه (۱۴۰۳). مرور نظام‌مند بر مطالعات ایرانی مرتبط با تأثیر مدل‌های زوج‌درمان‌گری بر گسستگی رابطه. *مجله علوم روانشناختی*، ۲۳(۱۳۸): ۳۳-۱۷.

doi:10.52547/JPS.23.138.1301

References

- Abhari, K., & McGuckin, S. (2023). Limiting factors of open innovation organizations: A case of social product development and research agenda. *Technovation*, 119, 102526. doi:10.1016/j.technovation.2022.102526
- Birt, L., Scott, S., Cavers, D., Campbell, C., & Walter, F. (2016). Member checking: A tool to enhance trustworthiness or merely a nod to validation? *Qualitative Health Research*, 26(13), 1802-1811. doi: 10.1177/1049732316654870
- Borjali, Z., Molazadeh, J., Mohammadi, N., Aflakseir, A. (2024). The Efficacy of the combined couple therapy approach based on acceptance and commitment with schema formulation (ACT/SF) on psychological flexibility and marital satisfaction. *Journal of Psychological Science*, 23(141), 2071-2092. doi:10.52547/JPS.23.141.2071 [Persian]
- Borgogno, F. (2004). On the patient's becoming an individual: The importance of the analyst's personal response to a deprived patient and her dreams. *Psychoanalytic Dialogues*, 14(4), 475-502. doi:10.1080/10481880409353119
- De Varela, Y. (2017). Object relations couple therapy. In J. L. Lebow et al. *Encyclopedia of Couple and Family Therapy* (Eds.). Springer International Publishing. doi:10.1007/978-3-319-15877-8_34-1

- De Varela, Y. (2022). Infidelity and the shared unconscious phantasy of the couple. *Psychoanalysis and Psychotherapy in China*, 5(1), 125-130. doi:10.33212/ppc.v5n1.2022.125
- Dicks, H. V. (2014). *Marital Tensions (Psychology Revivals): Clinical Studies Towards a Psychological Theory of Interaction*. Routledge. doi:10.4324/9781315742991
- Fatemi, M., Dayariyan, M. M., & Mosavi, A. (2025). The effect of the educational package to reduce marital boredom based on the lived experiences of couples on marital boredom of couples who are bored with married life. *Journal of Psychological Science*, 23(144), 257-274. doi:10.52547/JPS.23.144.3091 [Persian]
- Fiorenza, E., Gazzillo, F., Mannocchi, C., Santodoro, M., Di Filippo, C., & Crisafulli, V. (2024). Chronic couple conflictuality according to control-mastery theory. *Journal of Psychotherapy Integration*. doi: 10.1037/int0000352
- Goldklank, S. (2009). "The Shoop Shoop Song" A Guide to Psychoanalytic-Systemic Couple Therapy. *Contemporary Psychoanalysis*, 45(1), 3-25. doi:10.1080/00107530.2009.10745984
- Gullestad, S. E. (2020). The otherness of sexuality: Exploring the conflicted nature of drive, desire and object choice. *The International Journal of Psychoanalysis*, 101(1), 64-83. doi: 10.1080/00207578.2019.1686390
- Hewison, D. (2014). Shared unconscious phantasy in couples. In D. E. Scharff, J. S. Scharff, & C. Buss-Twachtmann (Eds.), *Psychoanalytic couple therapy: Foundations of theory and practice* (pp. 10-30). Routledge. doi:10.4324/9780429478901-2
- Morgan, M. (2017). Unconscious Beliefs about Being a Couple. In E.F.Nathans, Sh., & Schaefer, M. *Couples on the Couch: Psychoanalytic Couple Therapy And Tavistock Model* (pp.62-81). Routledge. doi:10.4324/9781315278810-4
- Morgan, M. (2019). *A Couple State of Mind. Psychoanalysis of Couples and the Tavistock Relationships Model*. Routledge. doi: 10.1177/000306511987201
- Morgan, M. (2022). A psychoanalytic understanding of the couple relationship: the Tavistock Relationships approach. *Psychoanalysis and Psychotherapy in China*, 5(1), 103-114. doi:10.33212/ppc.v5n1.2022.103
- Nielsen, A. C. (2017). Psychodynamic couple therapy: A practical synthesis. *Journal of Marital and Family Therapy*, 43(4), 685-699. doi: 10.1111/jmft.12236

- Nielsen, A. C. (2019). Projective identification in couples. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 67(4), 593-624. doi:10.1177/0003065119869942
- Noble, H., & Heale, R. (2019). Triangulation in research, with examples. *Evidence-Based Nursing*, 22(3), 67-68. doi: 10.1136/ebnurs-2019-103145
- Noy-Sharav, D. (2021). Corrective Emotional Experience in Couple Therapy: An Integration between Imago Approach and Psychoanalytic Concepts in Light of Neuropsychological Studies. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 20(4), 319-339. doi: 10.1080/15332691.2020.1860178
- Ogden, Th. (2023). Like the belly of a bird breathing: on Winnicott's mind and its relation to the psychosoma. *International Journal of Psychoanalysis*. 104(1), 7-22. doi:10.1080/00207578.2022.2124163
- Salayani, F., Asghari Ebrahimabad, M. J., Besharat, M. A., Mahram, B., & Soltani Kouhbanani, S. (2024). A systematic review of iranian studies related to the effect of couple therapy methods on relationship disengagement. *Journal of Psychological Science*, 1301-1318. doi:10.52547/JPS.23.138.1301 [Persian]
- Sehgal, A. (2022). Viewing the absence of sex from couple relationships through the "core complex" lens. In *More About Couples on the Couch* (pp. 84-101). Routledge. doi:10.4324/9781003265023
- Scharff, D & Savege Scharff, J (2019). *Psychoanalytic Couple Therapy: Foundations of Theory and Practice*. Karnac. doi:10.4324/9780429478901
- Shaver, P. R., Mikulincer, M., & Cassidy, J. (2019). Attachment, caregiving in couple relationships, and prosocial behavior in the wider world. *Current opinion in psychology*, 25, 16-20. doi:10.1016/j.copsyc.2018.02.009
- Shahar, G. (2021). Reformulated object relations theory: a bridge between clinical psychoanalysis, psychotherapy integration, and the understanding and treatment of suicidal depression. *Frontiers in psychology*, 12, 721746. doi:10.3389/fpsyg.2021.721746
- Singh, Y., Gupta, V., & Srivastava, A. K. (2023). Marital conflict, health, and well-being among couples. *International Journal of Indian Psychology*, 11(1). doi:10.25215/1101.112
- Stern, B. L. (2024). The "Fact of the Matter": A Model for Working with Activated Internal Object Relations in Psychodynamic Couple Therapy. *Journal of the American Psychoanalytic Association*. doi:10.1177/00030651241257525
- Summers, F. (2024). *Object relations theories and psychopathology: A comprehensive text*. Routledge. doi:10.4324/9781003485452
- Yeomans, F.E., Diamond, D., & Caligor, E. (2024). *Otto Kernberg A contemporary Introduction*. Routledge. doi:10.4324/9781003053415